

УДК 792.03 (477)

ТЕАТР ЯК ЧИННИК ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917-1921 РОКІВ

Іван Мищак

Інститут законодавства Верховної Ради України
Україна, 04053, Київ, пров. Несторівський, 4
e-mail: myshchak@ukr.net

Українська революція 1917-1921 років стала періодом безпрецедентного піднесення національної свідомості українців та прикладом боротьби за незалежність України. Безумовно, це піднесення не виникло спонтанно, а століттями підживлювалося українськими патріотами та представниками інтелігенції, які використовували будь-які можливості для національного пробудження співвітчизників. Одним із ефективних засобів підтримки та розвитку національної свідомості став театр, який на початку ХХ ст. набув нового та неповторного національного змісту.

Український театр початку – першої половини ХХ ст. уже став предметом дослідження таких українських науковців, як О.В. Безручко, Г.О. Десятник, О.О. Інютючкін, О.В. Красильникова, Г.Д. Миленка й ін. Проте дослідниками він переважно розглядається як окреме культурне явище, не пов'язуючи безпосередньо з подіями Української революції та не вказуючи на його відповідну роль. Разом із тим тогочасний театр, передусім у невеликих містечках і на селі, відіграв роль ключового чинника національного пробудження та культурного піднесення українців, фактично став складовим елементом революційних подій. Така його роль заслуговує на окреме комплексне дослідження.

Метою статті є відображення українського театру як одного з ключових чинників відродження української культури. Завданням статті є розкрити бачення тогочасними культурними діячами місця та ролі театру в українському суспільстві.

Український професійний театр, який постав у ХІХ ст. та набув визнання завдяки таким видатним постатям, як М. Заньковецька, М. Кропивницький, М. Старицький, брати Тобілевичі й ін., з перших днів свого існування почав зазнавати всіляких обмежень та утисків з боку царської влади. Ситуація практично не змінилася навіть після російської революції 1905 р. та деякої лібералізації суспільного життя. Про жалюгідне становище українсько-

го театру у дореволюційний період свідчить допис у газеті «Нова рада» від 2 травня 1917 р. Автор пише, що у воєнні роки українське слово лунало у Києві привселюдно лише на сцені єдиного українського театру (М. Садовського) у Києві, але й тому було відведено місце «на задвірках, поміж базарами і сміттям», а сам театр навіть не мріяв про поповнення репертуару, не вживав реклами, йому було заборонено друк афіш українською мовою, а на останніх заборонили навіть синьо-жовту смужечку скраю. Проте й за таких умов театр збирав майже неодмінно повну аудиторію... [1].

У цілому ж, як наголошували тогочасні театральні критики, постановка української п'єси у будь-якому театрі була можливою лише за умови одночасної постановки театром російського водевілю. При цьому на афішах на перше місце ставили назву водевілю, а назву української постановки, як правило, перекладали російською мовою [2].

Революційні події весни 1917 р. передусім ознаменувалися появою численних українських національно-культурницьких осередків. При цьому театральні діячі одразу ж заявили про необхідність формування професійної театральної організації. Завдяки їхнім зусиллям уже 24 квітня 1917 р. був створений Комітет українського національного театру, до президії якого увійшли такі відомі діячі мистецтва, як Д. Антонович, В. Вілінська, І. Мар'яненко, Л. Старицька-Черняхівська, М. Старицька, І. Стешенко, О. Стешенко й ін. Влітку 1917 р. Комітет був затверджений Генеральним Секретаріатом як комісія при Генеральному секретарстві народної освіти [3, с. 968], набувши офіційного статусу, що дало йому змогу координувати театральне життя у цілому та залучати для потреб становлення національного театру, хоча і незначною мірою, державні інституції.

Не гаючи часу, Комітет українського національного театру розпочав консультації із фахівцями та приступив до вироблення організаційно-розпорядчих документів. Згідно з Про-

грамою діяльності Комітету на 1917-1918 рік ставилося завдання піднести український театр до рівня європейських театрів, створивши мережу робітничих і селянських театрів. Із цією метою Комітет вважав за необхідне: а) видавати переклади світових творів європейського репертуару; в) визначити конкурс для нових п'єс; с) поширити програму Музично-драматичної школи ім. Лисенка у Києві; d) подбати про заснування в містах України драматичних шкіл за зразком європейських; g) видавати підручники для учнів драматичних шкіл і для режисерів, а також драматичні хрестоматії; е) видавати спеціальний театральний часопис, який буде знайомити читачів зі станом театральної справи за кордоном, подаватиме огляд театральної літератури, театральних постановок, розкриватиме теоретичні та практичні питання театральної справи. Окремо планувалося створення театральних бібліотеки та музею [3, с. 817].

За короткий термін театральний відділ Генерального секретарства народної освіти провів опитування в театральній справі та з'ясував, що чи найголовнішого перешкодою в розвитку українського театру є відсутність фахових режисерів. Для її вирішення відділ підготував інструкторсько-режисерські курси, до програми яких було включено лекції з історії європейського та українського театру, аналізу драми, історії культури, психології та естетики, а також ряд спеціальних, що включали будівництво сцени, декоративне мистецтво, сценічні ефекти, техніку режисерської справи, теоретичні виклади з постановки п'єс, гриму, мелодрами тощо, запросивши до їх викладання провідних фахівців-практиків [4].

За ініціативою українських театральних діячів Центральна Рада заснувала у Києві драматичну школу з 2-річним терміном навчання. На жаль, вона так і не почала повноцінно діяти та була розпущена під час більшовицької окупації. Натомість М. Вороний розробив і запропонував більшовицькій владі проект статуту та програму державної драматичної школи з 3-річним курсом навчання й додатковим режисерським відділом на 4-му році навчання, проте ця ідея також була відкинута, а більшовики натомість планували відкрити власну драматичну школу із трьома відділами: російським, єврейським та українським [5]. Після утворення Української Держави на чолі з гетьманом П. Скоропадським планувалося перетворення музично-драматичної школи імені М. Лисенка на Вищий музично-драматичний інститут імені М. Лисенка з програмою та пра-

вами консерваторії. Відповідний законопроект розробило Міністерство освіти Української Держави, проте його реалізації завадила чергова зміна влади. Тож і надалі підготовка театральних кадрів для українських театрів велася головним чином безпосередньо при театрах зусиллями їхніх режисерів і більш досвідчених колег.

Давалася взнаки і відсутність стаціонарних українських театрів навіть у губернських містах України. У роки революції такі театри були лише у Києві. Зокрема, діяли Державний драматичний театр (керівник – О. Загаров), Молодий театр (Лесь Курбас) і Державний народний театр (П. Саксаганський), а засновник професійного українського театру у Києві М. Садовський продовжував виступати зі своїм колективом не лише у Києві, а й на інших сценах України [6, с. 63]. Крім того, навіть у Києві українські театри за чисельністю та глядацькою аудиторією поступалися російським. Так, станом на осінь 1918 р. у Києві перебувало понад 10 великих російських театрів, репертуар яких переважно був розрахований, як і в дореволюційний період, на «буржуазію». Єдиним серед російських театрів, який чітко орієнтувався на інтелігенцію, був драматичний театр «Соловцовъ», проте він не міг задовольнити запитів усієї інтелігенції Києва [7].

Показовим є те, що ще навесні 1918 р. театральна рада при Міністерстві освіти виробила програму постановок трьох українських театрів для майбутнього сезону, яка була схвалена міністерством. Проте із приходом нового міністра М. Василенка, якого тогочасні громадські діячі й оглядачі звинувачували у саботажі української освіти та культури, програма була відхилена, а її проекти упродовж двох місяців перероблялися та змінювалися. При цьому міністр висловлювався проти заснування у Києві двох нових державних українських театрів [8].

Загалом варто відзначити, що державна влада опікувалася більш-менш повноцінно лише Державним драматичним театром, для якого за рішенням Головного управління мистецтва та національної культури було реквізовано приміщення театру Геймана. У зв'язку з цим проросійські діячі на шпальтах газет неодноразово висловлювали своє обурення, звинувачуючи владу у насильстві над громадянами [7].

Інші українські театри були змушені практично «виживати», розраховуючи лише на підтримку українських громадських організацій і власні кошти. Запорукою успішної діяльності при цьому були талановиті постановки режисе-

рів і гра акторів, які викликали захоплення навіть у представників інших національностей і критиків, не дуже прихильних до українського театру. Особливим новаторством вирізнявся Молодий театр, який вперше в Україні заклали потужні основи постановницької режисури (режисерською діяльністю займалися поруч із Лесем Курбасом і за його підтримки Г. Юра, В. Васильєв, С. Семдор) і робив акцент на оформленні сцени, залучивши до роботи вже відомого на той час художника М. Бойчука [9, с. 570-571].

Характерно, що Молодий театр розглядався його творцями як цілком новітнє явище, не схоже ні на старий російський театр, ні на український театр попередньої епохи. Так, метою театру у його статуті було зазначено «творити і втілювати в життя такі форми театрального мистецтва, в яких цілком могла б проявитися творча індивідуальність сучасного покоління українського акторства не «українофільською», а європейською в національній формі культури, ...що збудує свої нові цінності як в мистецтві театру взагалі, так і в мистецтві актора особливо, не будучи рівночасно провінціалізмом чужих культур» [10].

Потужну просвітницьку місію на сцені несли інші корифеї українського театру. Так, упродовж зимового сезону 1917-1918 років у Полтаві давала вистави трупа П. Саксаганського. За словами місцевого оглядача, трупа боролася весь час зі скрутним становищем і переживала політичні негаразди, проте не кидала своєї роботи. «Треба просто дивуватися запалові і витривалості артистів», – наголошує він і додає, що «тільки справді ідейні й національно свідомі артисти могли серед таких тяжких обставин устояти на місці та високо нести стяг національної культури». Незважаючи на це, трупа представила глядачам «майже весь кращий репертуар української драматичної літератури» [11]. Так само активно гастролювали по містах України інші театральні трупи. Зокрема, у Гадячі на початку 1918 р. упродовж 3-х тижнів гастролювала трупа на чолі з режисером Любченком, що для міста стало великим святом [12].

Особливо варто відзначити значення театру для національно-культурного піднесення сільського населення. Театральні гуртки та трупи виникали практично у кожному населеному пункті, неодмінно користуючись успіхом. Проте така діяльність була, скоріше, спонтанною. Як відзначала 25 січня 1918 р. газета «Народная жизнь», «у селі народжуються спектаклі, але носять вони спорадичний характер: то

з'являються, то зникають на тривалий час навіть у тому ж самому місці. Інших розваг село взагалі не знає» [13].

Головною проблемою у діяльності народного театру, як і професійного, була відсутність необхідних коштів, які були вкрай необхідні для виготовлення реквізиту та пошиття костюмів. Частково вирішити її вдавалося завдяки небайдужим громадянам і підтримці національно-культурних організацій, серед яких провідне місце належало «Просвіті». У постановках I Всеукраїнського з'їзду «Просвіт», що відбувся у Києві 20-23 вересня 1917 р. за участю делегацій 232-х просвітянських делегацій, окрема резолюція стосувалася театру. Наголошувалося, що при Генеральному секретарстві народної освіти мають бути утворені такі театральні курси, куди «Просвіті» могли б посилати своїх кращих виконавців для навчання режисерському й інструкторському ділові. Велика увага приділялася і розвитку народного театру. Зокрема, йшлося про те, що театральний відділ при Генеральному секретарстві народної освіти повинен видавати підручники для народного театру, він також має посприяти утворенню «зразкових мандрівних театрів», а у кожному «більш менш людному селі конче треба збудувати народний дім, а де це можливо, то треба пристосувати до потреб театру існуючі приміщення. Також для підтримки розвитку театрів пропонувалося утворити при Центральній Раді «Український театральний фонд» [3, с. 784].

Як відзначала газета «Рідний край», товариства «Просвіта» «в основу своєї діяльності кладуть вистави, бо вистави мають дуже велике значення, і на першій плані творять національне життя». Оглядач вказував на величезний вплив народного театру на піднесення національного життя: «Хто з нас не був свідком того, як сільська вулиця підхоплювала наші любі забуті пісні, хто з нас не чув, як ширилася наша пісня, і в кого дух не радів, коли він бачив у цій сліди праці драматичних гуртків?» [14].

Традиційним для того часу є поєднання театральних вистав із концертами народної музики та просвітницькими лекціями. Приміром, 28 травня 1918 р. полтавське товариство «Просвіта» влаштувало у місцевому театрі вечір, присвячений українським думам і пісням, який розпочався лекцією про кобзу та кобзарів, а програма вечора включала цикл історичних і побутових українських дум у виконанні відомих кобзарів [15]. У цілому театральна діяльність полтавської «Просвіти» була визнана

настільки успішною, що загальні збори товариства у червні 1918 р. ухвалили рішення клопотати перед міською думою про те, щоб міський театр на зимовий сезон 1918-1919 рр. залишався за «Просвітою» та був зданий їй в оренду [16].

Схожа ситуація була в інших містах України. Зокрема, влітку 1918 р. частина трупи М. Садовського під керівництвом Корольчука завершила свій сезон у Ромнах на Полтавщині. Користуючись підтримкою місцевої «Просвіти», трупа не лише ставила спектаклі, а й діяла фактично як театральна школа, в якій київські актори давали уроки молодим місцевим артистам [17].

Слід відзначити розквіт українського театрального життя в Одесі. Він відбувався завдяки як потужній місцевій театральній громаді, так і підтримці діячів культури з усієї України. Піднесенню українського театру у місті сприяли й гастролі київських театрів. Так, влітку 1918 р. з новаторською гастрольною програмою до міста прибув Молодий театр Леся Курбаса. Як відзначав оглядач, «гастролі Молодого театру для одеситів мають надзвичайно велике значення, оскільки в Одесі є певне негативне упередження до всього українського, що проявляється в досить гострих, іноді хворобливих формах» [10].

При цьому Молодий театр не лише давав театральні постановки, а й постійно займався театральною підготовкою. При театрі діяла студія, яка чітко відмежовувала себе від театральної школи, наголошуючи на тому, що школа є певним тимчасовим етапом, натомість студія для артиста є безкінечною, як і творчість. Особливість студії при Молодому театрі члени її художньої ради вбачали в акцентуванні уваги на роботі тіла актора: «...надати йому прекрасні контури і лінії, вистудіювати кожний мускул і нерв, навчитись володіти ним до повної досконалості, знайти всі можливості поз і рухів, примусити своє тіло говорити більш виразно і зрозуміло, ніж людське слово, показати через тіло все божеське і все сатанинське, що тільки є в природі...» [18]. При цьому творці Молодого театру мріяли про вихід їхньої студії на новий рівень, де актор буде віртуозно та гармонійно володіти різними видами мистецтва одночасно.

У свою чергу, в Одесі за ініціативою місцевої драматичної секції Українського художнього товариства ім. М. Заньковецької у 1918 р. було відкрито другу (після Києва) українську театральну школу. Як наголошували організатори, значення серйозної школи для українського

театру велике, вона одразу підніме його рівень, залучить видатних шанувальників рідного мистецтва, які до того часу масово йшли на російську сцену, покидаючи рідний театр. Прикметно, що М. Заньковецька охоче погодилася стати викладачем і керівником художньої частини школи, оскільки давно мріяла про створення такої школи саме в Одесі, де вона вперше здобула визнання публіки [19]. Варто наголосити, що потреба у таких школах диктувалася часом, оскільки саме у цей період в українському театрі відбувається зміна покоління. Окрім найславетнішої тогочасної трійці – М. Заньковецької, М. Садовського та П. Саксаганського, з'являються нові таланти, які потребували відповідної професійної підготовки та подальшого шліфування таланту під керівництвом визнаних майстрів жанру.

Народні ініціативи щодо підтримки та розвитку українського театру стихійно ширилися у багатьох містах. Так, громадськість Полтави активно виступала за утворення громадських театрів, вбачаючи у приватних театрах перешкоду для розвитку української національної культури. Із цією метою наприкінці 1919 р. було ухвалено рішення заснувати у місті пайове театральне товариство (пайова частка складала 500 крб.), а вступати до нього запропонували не лише громадським організаціям культурницького спрямування, а й кожному, кому не байдуже українське мистецтво [20].

Відродженню та поширенню української культури сприяло і те, що усі українські театри не лише ставили постановки українською мовою, а й намагалися зробити їх доступними, а також надавали частину квитків безкоштовно, зокрема для військових. Такі дії координувалися та контролювалися Головним управлінням у справах мистецтв і національної культури. Зокрема, з нагоди перемоги військ Директорії та їх вступу до Києва було ухвалено рішення дати в українських театрах міста безкоштовні спектаклі для військових упродовж півтора тижня у грудні 1918 р. [21].

Тогочасні театральні критики відзначали і низку специфічних особливостей українського театру, в якому чітко виділялися два основні види: драма (мелодрама, сучасна драма і серйозна комедія) й оперета разом із легкою комедією. При цьому підкреслювалося, що побутовий характер української оперети споріднює її з українською легкою комедією [2]. Подібна специфіка істотно відрізняла тогочасний український театр від інших національних театрів.

Визначний вплив українського театру у роки революції на розвиток української культу-

ри у цілому відзначали очевидці й активні учасники національно-культурного відродження. Так, М. Вороний уже у 1921 р. вказав на його колосальне значення у справі пробудження національної свідомості та поширення її в суспільстві, а також наголосив на тому, що театр «виявив перед світом національно-культурне існування українського народу [5].

Висновки. Національно-культурне відродження під час Української революції 1917-1921 років стало запорукою проголошення суверенітету, а згодом і незалежності України. Однак це відродження не було спонтанним явищем, а цілеспрямовано готувалося українськими діячами через різні культурницькі організації та інститути, вагоме місце серед яких посідає театр. Останній, у свою чергу, теж отримав «друге дихання» завдяки зняттю державних заборон та обмежень. Тож цей період по праву є періодом розквіту та піднесення українського театру. Особливістю тогочасного українського театру є його народний характер і масовість, а також підтримка з боку українських організацій, зокрема «Просвіт». Натомість професійний театр виживав завдяки окремим ентузіастам і талановитим акторам, не маючи належної державної підтримки. Об'єднавчим фактором для народного та професійного театру стали постановки українською мовою, доступність для широких верств населення та намагання, окрім мистецької, нести і національно-просвітницьку місію. Саме завдяки цьому український театр 1917-1921 років став важливим чинником відродження української культури та значною мірою спри-

яв поширенню українського революційного руху.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Український театр // Нова рада. – 1917. – 2 травня.
2. Украинский театр, его прошлое, настоящее и будущее // Молодая Украина. – 1918. – 19 июня.
3. Український національно-визвольний рух. Березень – листопад 1917 року: Док. і матеріали / Упоряд.: В. Верстюк (керівник) та ін. – К.: Вид-во Олени Теліги, 2003. – 1024 с.
4. Режисерські курси // Рідний курінь. – 1917. – 23 листопада.
5. Вороний М. Український театр під час революції / Микола Вороний // Українська трибуна. – 1921. – 5 серпня.
6. Історія української культури: у 5 т. / голов. ред. Б.Є. Патон; НАН України. – К.: Наукова думка, 2001. – Т. 5, кн. 1: Українська культура ХХ – початку ХХІ століть / [Ажнюк Б.М. та ін.]; редкол. тому, кн. 1: Жулинський М.Г. – голов. ред. [та ін.]. – К., 2011. – 862 с.
7. До ревізії театру Геймана // Робітнича газета. – 1918. – 13 жовтня.
8. Театральний сезон будучого року // Вільний голос. – 1918. – 9 липня.
9. Історія української культури: у 5 т. / голов. ред. Б.Є. Патон; НАН України. – К.: Наукова думка, 2001. – Т. 5, кн. 2: Українська культура ХХ – початку ХХІ століть / [Агєєва В.П. та ін.]; редкол. тому, кн. 2: Жулинський М.Г. – голов. ред. [та ін.]. – К., 2011. – 1031 с.
10. Театр і сучасне становище // Вільне життя. – 1918. – 4 серпня.
11. Про театр // Вільний голос. – 1918. – 21 квітня.
12. Драматичне Т-во Національного Театру // Рідний край. – 1918. – 9 лютого.
13. О спектакляхъ въ деревнѣ и о проч. // Народная жизнь. – 1918. – 25 января.
14. Народний театр // Рідний край. – 1918. – 1 червня.
15. Вечір Українських дум та пісень // Вільний голос. – 1918. – 28 травня.
16. Загальні збори т-ва «Просвіта» в Полтаві // Вільний голос. – 1918. – 4 червня.
17. Перед початком сезону // Нова рада. – 1918. – 13 серпня.
18. Незалежна студія при Молодому Театрі у Києві // Боротьба. – 1920. – 17 січня.
19. Украинская театральная школа въ Одессѣ // Молодая Украина. – 1918. – 5 июня.
20. В справі нашого театру // Рідне слово. – 1919. – 26 листопада.
21. Торжественные спектакли // Послѣднія новости. – 1918. – 5 декабря.

Мишчак Іван Театр як чинник відродження української культури під час Української революції 1917-1921 років

У статті розглянуто український театр як один із ключових чинників відродження української культури. Розкрито бачення тогочасними культурними діячами місця і ролі театру в українському суспільстві. Вперше залучено до наукового обігу значний масив тогочасних газетних матеріалів.

Ключові слова: Українська революція, державний театр, народний театр, відродження культури, громадська організація, інтелігенція

Мишчак Иван Театр как фактор возрождения украинской культуры во время Украинской революции 1917-1921 годов

В статье рассмотрен украинский театр как один из ключевых факторов возрождения украинской культуры. Раскрыто видение тогдашними культурными деятелями места и роли театра в украинском обществе. Впервые введен в научный оборот значительный массив газетных материалов того времени.

Ключевые слова: Украинская революция, государственный театр, народный театр, возрождение культуры, общественная организация, интеллигенция

Myshchak Ivan The Theatre as a Factor of the Revival of Ukrainian Culture in the Ukrainian Revolution of 1917-1921

Ukrainian revolution of 1917-1921 has been a period of unprecedented rise of national consciousness of Ukrainian people as well as an example of the struggle for independence of Ukraine. One of the effective means of supporting and developing of national consciousness was the theater, which in the early twentieth century has acquired the new national content.

The revolutionary events of the spring of 1917 were marked by the first appearance of numerous Ukrainian national-cultural centers. At the same time theatrical figures immediately expressed the need for the formation of professional theater organization. Because of their efforts in the April 24, 1917, the Committee of Ukrainian national theater was established. Wasting no time, the Committee of Ukrainian national theater began consultations with experts and proceeded to develop the organizational and administrative documents. According to the program of the Committee for 1917-1918 the main task was to improve the level of development of Ukrainian theater to the European

level, creating a network of workers' and peasants' theaters.

The most important obstacle on the way of the development of Ukrainian theater was the lack of professional directors. To solve it the instructional courses for the directors were prepared; in the program of the courses were included lectures on the history of European and Ukrainian theater; the analysis of drama, history, culture, psychology and aesthetics, as well as a number of special disciplines, which included the construction of a stage, decorative art, stage effects, the technology of the director's work and so on. On the initiative of Ukrainian theatrical figures of the Central Council founded the drama school in Kiev with a 2-year program of study. Unfortunately, it has never fully functioned.

The lack of stationary Ukrainian theater even in regional cities of Ukraine was felt. During the revolution these theaters were only in Kiev. It is worth noting, that the state took care more or less fully only of the National Drama Theater. Other Ukrainian theaters had to practically «survive», relying only on the support of Ukrainian public organizations and their own funds. During that time the key to successful operation was performances made by talented directors and play of actors who were admired even in other nationalities and among critics who are not very sympathetic to the Ukrainian theater. A particular innovation was distinguished by the «Young theater», which for the first time in Ukraine laid strong foundations of directing.

The importance of the theater for the national and cultural development in rural areas is particularly worth noting. Theatrical groups and workshops of a great popularity appeared in almost every village. The main problem in the activity of popular theaters, as well as professional ones, was the lack of funds that were essential for making props and costumes. They were partly solved by the support of concerned citizens and national cultural organizations, the top spot among which belonged to the «Enlightenment».

It should be noted that Ukrainian theater life in Odessa prospered. It happened thanks to the efforts of a powerful local theater community and supporting artists from all over Ukraine. In Odessa, on the initiative of the local drama section of Ukrainian Art Society named by Zankovetska in 1918 the second (after Kyiv) Ukrainian drama school was opened. As the organizers emphasized, the serious importance of Ukrainian theater school was in the fact that it raises the level of the attraction for outstanding fans of native art, which until then were massively on the Russian scene.

People's initiatives to support and development of Ukrainian theater sprang spontaneously in many cities. Thus, the public minded citizens of Poltava actively advocated for the creation of public theaters, seeing an obstacle for the development of Ukrainian national culture in private ones. The fact that all Ukrainian theaters were not only putting performances in Ukrainian, but also tried to make them available, and provided tickets to spectators for free, had a great impact on the revival and spread of Ukrainian culture. Thereby Ukrainian Theater of 1917-1921 was an important factor in the revival of Ukrainian culture and largely contributed to the spread of Ukrainian revolutionary movement.

Keywords: Ukrainian Revolution, State Theatre, National Theatre, Revival of Culture, Social Organization, Intellectuals

Рецензенти:

Кривошея Ір.І., д.і.н., професор

Шитюк М.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 13.06.2016 р.